

יוסף דוד ז"ל

דברים לזכרו

דוד סלע, מפמ"ר פיסיקה, משרד החינוך

בשלהי חודש תמוז התשס"ב, על סף שנתו ה-90, נפטר חברנו יוסף דוד, שהיה מפמ"ר הפיסיקה במערכת החינוך, בין השנים, 1963-1978 עד לפרישתו לגמלאות.

את יוסף הכרתי לראשונה בהיותי מורה צעיר לפיסיקה ולומד לקראת תואר בהוראת המדעים. באתי אליו לקבל אישורו וברכתו להעברת שאלוני מחקר בבתי ספר. הייתה מצדו התעניינות כנה במבנהו ובמהלכו של המחקר ויחד עם קבלת האישור קיבלתי ממנו גם "טיפים" לא מעטים שסייעו לי בהמשך. מיום זה והלאה נקשרנו בקשרי ידידות שאחד משיאייה היה ביום פרישתו, בו העביר אלי את המפמרו"ת, בצד הדרכה ועצה שנמשכו לאורך שנים. במשך הזמן למדתי להכירו יותר ויותר כאדם וכמקצוען.

הוא היה שותף לתהליכי הקמת המרכז להוראת המדעים על ידי פרופ' עמוס דה-שליט ז"ל, להקמתה ולהתפתחותה של קבוצת הפיסיקה במחלקה להוראת המדעים שבמכון ויצמן ולהכנסת תכנית "נפילד" כתכנית ניסוי מאושרת בפיסיקה, בצד התכנית ה"רגילה". עם כל חיבתו לנוסחה ולביטוייה הכמותיים של הפיסיקה באמצעות המתמטיקה, הכניס ודחף את עבודת המעבדה כחלק אינטגרלי בלימודי הפיסיקה, עד לאפשרות המרת חלק מבחינת הבגרות העיונית בבחינה במעבדה. בהיותו מפמ"ר היה חבר בוועדת התכנית הראשונה לפיסיקה, שבראשה עמד אז פרופ' חיים הררי, ואשר תוצריה, שהיו בזמנם חדשניים ביותר, הוגשו למוזכירות הפדגוגית של משרד החינוך בשנת 1978, היא שנת פרישתו לגמלאות. תכנית זו הטביעה את חותמה על הוראת הפיסיקה במערכת החינוך עד ימינו אלה. היא הגדירה את פרקי החובה והבחירה, מיסדה את ההוראה ברמות השונות ונתנה חשיבות רבה למרכיב הניסוי בלימודי הפיסיקה.

כמורה במערכת החינוך באותה תקופה זכורים לי במיוחד המפגשים הדידקטיים אותם ארגן יוסף, בהזמינו את מורי הפיסיקה לצפות בשיעוריהם של טובי המורים ולקיים בעקבותיהם דיון דידיקטי. מפגשים אלו שנעשו למשל בכיתותיהם של מריו ליביו (בהיותו מורה בעירוני ה' בת"א), חיים ברוקר ז"ל (באוהל שם ברמת-גן) או יהודה קליין ז"ל (בעירוני א' בת"א) היו כלי חשוב בשיפור הוראת הפיסיקה אצל המורים.

עם פרישתו המשיך יוסף, בעוד כוחו במוטנניו, להשתתף באופן פעיל בכנסי המורים לפיסיקה שנערכו מידי שנה, לתרום מניסיונו בהערכת בחינות הבגרות מידי קיץ ולייעץ למורים רבים הן בהיותם "פרחי הוראה" והן לאחר כניסתם לתפקיד בבתי הספר.

פנה חמה מיוחדת נשארה אצלו לתיכון עירוני א' בתל-אביב, בו לימד וחינך שכבות רבות של תלמידים, עוד לפני קום המדינה, בהיותה עדיין "גמנסיה בלפור", ועד לקבלת שרביט הפיקוח. לתלמידים רבים זכור יוסף מתקופה זו כמורה בחסד, אשר יחד עם מומחיותו בתחומי המתמטיקה והפיסיקה (והאסטרונומיה) היה גם אדם ומחנך גדול. בתקופה זו חלק את הוראת הפיסיקה והמתמטיקה עם חברנו יהודה קליין ז"ל כאשר עם פטירתו הפתאומית של יהודה, בשלהי שנת תשמ"ט, היה זה אך טבעי שדברי ההספד עליו ייכתבו על-ידי חברו יוסף (הופיעו ב"תהודה" 14/1, תש"ן).

במסגרת תפקידו כמפקח מרכז על הוראת הפיסיקה, ואף שנים לאחר סיום תפקידו זה, שימש יוסף כחבר מועצת המערכת של העיתון "מדע", לצד דמויות "מיתולוגיות" כישעיהו ליבוביץ', יהושע בר-הלל, אריה ויינרב, אפרים קציר ועוד. עיתון זה שיצא בשנים ההם על ידי מוסד ויצמן לפרסומים, היה כזכור כתב העת המרכזי בעברית בתחום המדעים והוראתם. לותיקים בינינו זכור יוסף גם כאחד הפעילים בארגון המורים העל-יסודיים. במסגרת זו הוביל בין השאר, לאורך שנים, חילופי משלחות מורים, כגון זו שבין ישראל וגרמניה. בשכונתו רמת-חן היה מוכר כאיש נעים הליכות הן לשכניו והן לחבריו בבית הכנסת השכונתי בו התפלל.

יהי זכרו ברוך.

אנו מצרים על מותו של

יוסף דוד ז"ל

מורה, מחנך ומפמ"ר לשעבר להוראת הפיזיקה
ומשתתפים באבלה של המשפחה

המחלקה להוראת המדעים, מכון ויצמן למדע, רחובות
דוד סלע, מפמ"ר, הפיקוח על הוראת הפיזיקה, משרד החינוך, ירושלים